

Stručni rad

SPOLNI ODGOJ DJECE PREDŠKOLSKOG DOBA

Eva Pozvek

Osnovna šola Helene Puhar Kranj, Slovenija

Sažetak

Spolni odgoj u kurikulumu i programu nije samostalno odgojno-obrazovno područje. Spominje se u raznim područjima djelovanja, a posebno u prirodi i društvu. Imamo neke osnovne upute i smjernice, problem je činjenica da smo mi prosvjetni radnici u ovom "osjetljivom" području zapravo "prepušteni" sami sebi. Uz pomoć stručne literature (kao i uz pomoć djelatnika, kroz raspravu, na temelju njihovih iskustava) pokušat ćemo odgovoriti na pitanja kada, kako i na koji način treba provoditi spolni odgoj u vrtiću, odnosno vrstu spolnog odgoja koja bi pomogla formiranju zdravog i ispravnog stava prema spolnosti.

Ključne riječi: učitelj, slikovnice, pomoć, zlostavljanje, ciljevi u kurikulumu

1. Uvod

Prvo i glavno obilježje čovjeka je njegov odnos s drugim ljudima. Čovjek se formira i razvija u tim odnosima. Ljubav je od velike važnosti u povezivanju čovjeka s drugim ljudima, jer ljubav je jedna od naših temeljnih potreba. Upravo ljubav, koja je najjača i najdivnija ljudska emocija, daje smisao našim životima i čini nas sretnima. Život bez ljubavi teško je zamisliti. Seksualnost također igra važnu ulogu u ljubavi, i u životu čovjeka. Ljudi pronalaze važan izvor osobne sreće u autentičnom i zadovoljavajućem seksualnom životu. Seksualnost nas može usrećiti, ali može postati i izvor razočarenja i nezadovoljstva. Mnogi ljudi upadaju u poteškoće na tom području, što može biti i posljedica pogrešnog ili nikakvog spolnog odgoja. Stoga je važno shvatiti da je spolni odgoj sastavni dio odgoja za ispravne međuljudske odnose [2].

Što je spolni odgoj? Košiček [3] kaže da spolni odgoj nisu samo lekcije i upute koje dajemo djeci u vezi sa spolnim životom, već je to i pitanje kulture, jer obuhvaća i emocionalni svijet i odnose među ljudima koje dijete uči. Dakle, pod ovim pojmom moramo misliti na sve utjecaje iz okoline koji su djetetu osnova na kojoj će graditi svoj odnos prema spolnosti, prema svom i drugom spolu i prema odnosu među spolovima.

2. Spolni odgoj djece predškolske dobi

Spolni odgoj počinje u najranijem djetinjstvu i djecu treba učiti o najvažnijim stvarima u svakom životnom razdoblju. Spolni odgoj zapravo počinje već u rodilištu. Ali seksualnost nije samo stvar prirode, prirodnih nagona i potreba, već i stvar kulture, budući da obuhvaća i odnose između pojedinaca i emocionalnog svijeta. [2]

Ne postoji točan odgovor na pitanje kada započeti spolni odgoj djeteta, jer su djeca međusobno vrlo različita i sazrijevaju različitom brzinom.

Važno je razmotriti djetetove inicijative i reagirati na njih u pravo vrijeme i na odgovarajući način. Seksualni odgoj stoga treba započeti dovoljno rano, baš kao i učenje o drugim aktivnostima. Moramo krenuti od djetetovog interesa i pitanja. Način osvještavanja djeteta treba biti što prirodniji u različitim prilikama (trudnica, skotan mačić i sl.). [2]

3. Razvoj spolnosti djeteta predškolske dobi po Freudu

Oralna faza - najvažnija djetetova aktivnost je sisanje koje mu, osim jela, predstavlja i zadovoljstvo. Tako dijete uspostavlja svoje prve odnose s ljudima. Majčina ljubav u tom razdoblju stoga je presudna za njegov kasniji emocionalni razvoj.

Analni stadij – ovaj stadij uključuje djetetove izlučevine i spolne organe. Čak u ovom razdoblju ključna je ljubav roditelja ili drugih važnih osoba. Također je važno navikavanje na čistoću organa za izlučivanje, što je temelj zdravlja spolnih organa.

Genitalna faza – faza istraživanja svog tijela. Pritom dijete uči i o svojim spolnim organima koje promatra i dodiruje. to je prirodan čin koji djetetu pruža zadovoljstvo dok istražuje i zanima se za svoje tijelo.

3.1. Seksualnost novorođenčeta

Dob novorođenčeva počinje rođenjem djeteta i traje otprilike do mjesec dana djetetove starosti. Novorođenče na svijet donosi i seksualnu orijentaciju. Naravno, ovo nije usmjereno na spolne dijelove tijela. Novorođenče voli sa ustima. Sisiranje mu donosi zadovoljstvo. Malo biće počinje sisati prst negdje od prvog tjedna nakon rođenja do tri mjeseca nakon njega. Sisiranje prsta prirodna je pojava koja obično prestaje sama od sebe. Na temelju promatranja utvrdili su da je važnost dojenja vrlo velika, jer upravo sisiranje novorođenčetu pruža najveću osjetilnu, a postupno i emocionalnu ugodu.

Učenje spola djeteta počinje već prvog dana. Ovisno o spolu, ovisi kako ga drže, razgovaraju ili hrane. S dječakom se više igraju fizički, dok djevojčica dobiva više emocionalne pažnje. Roditelji čine veliku grešku ne shvaćajući seksualnost svog novorođenčeta ozbiljno. Ako je dijete tako rano lišeno nježnosti roditelja, ono se ponaša šokantno i brzo pronalazi alternativne užitke za njihovu ljubav, na primjer (strastveno sisanje prsta,...). Stoga je u ovom razdoblju djetetu najvažnije zadovoljiti svoje potrebe i pokazati ljubav. [2], [1].

3.2. Seksualnost u dojenčadi

Završetkom novorođena kog razdoblja počinje dojenačko razdoblje koje traje do kraja prve godine života. U tom razdoblju beba već osjeća potrebu da upozna svoje tijelo. Dok to istražuje, otkriva i pobačaj. Igra sa genitalijama počinje na isti način kao i igra sa ostalim dijelovima tijela. Potrebno je odreći se predrasuda da je takvo igranje nešto neobično i štetno. Kada djeca počnu istraživati svoje tijelo, prirodno je da dodiruju i uče o svojim genitalijama, baš kao što je prirodno da dodiruju svoje prste.

Možda ćete se iznenaditi kada znate da bebe redovito osjećaju napetost u udovima tijekom dana, te čak tri ili više puta tijekom noći tijekom sna. Javlja se uz plač, napinjanje, kašljanje ili mokrenje. Znanstvenici vjeruju da se jednako često vlaže i vagine djevojaka, iako to nije lako vidjeti.

Najčešći uzroci genitalne igre su:

- Beba istražuje svoje tijelo, i doživljava jedinstveni užitak.
- Iz različitih razloga, genitalno područje počinje peći. Podražaji izazivaju osebujne osjećaje koji ga navode na to.
- Često nadomještaju nedovoljnu pažnju roditelja.

Nema potrebe da se roditelji brinu zbog genitalne igre svog djeteta. Kao i hranjenje, to je prirodan način otkrivanja tijela. Ako dijete to čini pred gostima ili u javnosti, pokušajte mu odvratiti pažnju na način pun ljubavi. No, ako se beba neuobičajeno puno igra spolovilom, potrebno je reagirati na takve radnje. Jer njegovo ponašanje može značiti da ima problem. Možda dobiva premalo pažnje. Zato je vrlo važno nekoliko puta uzeti dijete u naručje i pokazati mu ljubav.

U tom razdoblju kupanje i presvlačenje su izvrsna prilika da dijete upoznamo sa svim dijelovima tijela, te da koristimo prava imena za spolne organe koje moramo nazvati penis i vulva. [2], [1]

3.3. Spolni odgoj malog djeteta

Dječji period traje negdje od prve do četvrte godine djetetove starosti. Ovo razdoblje karakterizira činjenica da dijete često postavlja pitanja, također u vezi sa spolnošću, te dječjim samozadovoljavanjem. Znanja koja dijete stječe promatranjem vrlo su važna, ali ponekad djetetu neshvatljiva, stoga je vrlo važno djetetu opisati svoja zapažanja i odgovoriti na njegova pitanja. Odgovori trebaju biti djeci razumljivi i istiniti jer ih inače možemo samo zbuniti.

Kao što sam već spomenula, ovo razdoblje karakterizira i djetetovo samozadovoljavanje, što se podrazumijeva kao djetetova vlastita genitalna stimulacija. To je obično izraz potrebe za upoznavanjem tijela i ponavljanjem radnje koja mu je donijela zadovoljstvo. Najbolje je tome ne obraćati previše pozornosti jer će dijete s vremenom prestati s tim. Stoga moramo prihvatiti dječje samozadovoljavanje i pritom djetetu dati do znanja da to nije ništa loše, ali postoje određena pravila ponašanja, kao i kod drugih stvari. Naučimo ga da to radi nasamo. U ovaj period spada i navikavanje

djece na čistoću. U periodu učenja roditelji trebaju reći djetetu da ne smije dirati svoj izmet. Naravno, mala djeca imaju potrebu dirati svoj izmet, koju moramo zadovoljiti na drugačiji način, primjerice pustiti ga da prska pijeskom i vodom. [2], [1]

3.4. Seksualnost predškolskog djeteta

To razdoblje traje od pete do šeste ili sedme godine djetetove starosti. Kada dijete upozna svoje tijelo, obično se zainteresira za tijela drugih. Zbunjuju ih fizičke razlike. Prije svega, zanima ih fizički izgled roditelja. Kasnije ih zanima i tijelo druge djece istog ili suprotnog spola. Stoga je seksualna igra vrlo karakteristična za ovo razdoblje. Djeca se najčešće igraju doktora ili mame i tate. Također se često dodiruju i maze. Djeca predškolske dobi ne upuštaju se u takve igre radi zadovoljenja seksualnih potreba, već jednostavno iz znatiželje. Roditelji i odgajatelji moraju znati da u takvim igrama nema ništa loše, jer su one samo plod djetetove znatiželje. Djeca s vremenom odustanu od ove igre kada je njihova znatiželja zadovoljena. Kažnjavanje i kažnjavanje djece zbog seksualne igre može imati upravo suprotan učinak od onoga što biste željeli postići, jer dijete to potajno čini više puta. Dakle, naš zadatak je dati djetetu do znanja da je ono što radi nešto prirodno, samo ga moramo naučiti da takve igre nisu svugdje primjerene. Moramo samo paziti da se dijete pri takvoj igri ne ozlijedi, te da zna da nikoga ne treba tjerati na takvu igru. U tom razdoblju dijete postavlja više i preciznije nego prije, jer se javlja puno novih pitanja. Gotovo svako dijete predškolske dobi zanimaju pitanja: „Kako nastaje beba?“ i „Kako nastaje?“ Roditelji bi prvo trebali saznati što dijete već zna, a zatim im dati svoje objašnjenje. Ako dijete o tome još ništa ne zna, objašnjenje treba biti što jednostavnije jer će se vrlo brzo vratiti s istim pitanjem na koje bi odgovor trebao biti detaljniji. Ali najvažnije je da su odgovori uvijek istiniti. Ako dijete ništa ne pita o takvim stvarima, roditelji bi ipak trebali pronaći priliku za iskren razgovor i objasniti mu važna upozorenja, jer u ovoj dobi djeca ne poznaju neugodu, a kasnije će im biti neugodno od tih razgovora. [2], [1]

4. Slikovnice koje mogu pomoći djeci

Slikovnice so med otroki zelo priljubljene, na tržišču je kar nekaj slikanic na temo spolne vzgoje. Večina jih predstavlja resnične odgovore na otrokova vprašanja. Slikovnice nam pomagajo otrokom na čimbolj enostaven način odgovoriti in prikazati odgovore na njihova vprašanja, kar seveda velja tudi za slikovnice o spolni vzgoji.

Naj jih nekaj naštejemo:

- *Zakaj smo fantki in punčke*: C. M. Candia, M. P. Botella, P. M. Lopezosa, J. D. Morfa
- *Kaj počenjata mama in očka?* C. M. Candia, M. P. Botella, P. M. Lopezosa, J. D. Morfa
- *Le od kod se je vzel ta dojenček*: C.M. Candia, M. P. Botella, P. M. Lopezosa, J. D. Morfa
- *Kako sem prišel na svet? Spolna vzgoja za otroke*: M. Kralj
- *Lukey dobi sestrico*: J. Miličinski
- *Kako si prišel na svet*: A. C. Andry, S. Schepp
- *Jaz vem, kako sem se rodil*: B. Urbančič in otroci male šole Vrtca Semedela
- *Baje me je prinesla štorklja*: P. Mayle
- *Učimo se ljubezni 3 – 6 let*: R. Giommi, M. Perrota
- *Učimo se ljubezni 7-10 let*: R. Giommi, M. Perrota
- *Od kod otroci*: H. Grothe
- *Štorklja gre v pokoj*: S. in E. Ružić
- *Povej no, mama, kdo dela otroke!* E. Horst (Janosch)
- *Piki dobi sestrico*: E. Hill

5. Kako treba provoditi spolni odgoj u vrtiću?

Spolni odgoj u vrtiću treba se odvijati nesustavno, jer ima dovoljno mogućnosti za učenje, a djeca konkretnim iskustvima bolje pamte i razumiju sadržaj naše poruke. Kada se pojave prilike i situacije za učenje (npr. trudna majka, pitanje djeteta, štenci i sl.), tada je potrebno iskoristiti trenutak, pravilno odgovoriti i reagirati kada je stvar aktivna [1]. Tada je najveći interes i motivacija djece, te uvažavamo želje i potrebe djece. Kad nam djeca postave pitanje, pitajmo ih što već znaju ili što ih je ponukalo da nam postave ovo pitanje. Kroz razgovor ćemo saznati koliko ili što već znaju i što ih zanima. Poanta je da djetetu uvijek kažete istinu. Ne smijemo zaboraviti da djeca na sve načine nastoje zadovoljiti svoju znatiželju. Uoče li ikakvo zataškavanje, žarko pokušavaju pronaći odgovor na neki drugi način [2].

Svaki odgajatelj ima svoje viđenje kako treba provoditi spolni odgoj u vrtiću. U Nastavnom planu i programu [4] spolni odgoj nije samostalno odgojno-obrazovno područje, ali nalazimo određene ciljeve i primjere aktivnosti, posebice u prirodi i društvu.

Među globalnim ciljevima koji se tiču područja seksualnog obrazovanja su sljedeći (str. 56):

Dijete uči o svom tijelu, životnom ciklusu te zdravom i sigurnom načinu života.

Ciljevi zapisani u Nastavnom planu i programu (str. 51, 57), koji se također bave područjem spolnog odgoja, su:

- Dijete uči o sebi, svom tijelu, njegovim dijelovima i njihovoj funkciji, te uči i uočava fizičke sličnosti i razlike među ljudima i jednakost svih.
- Dijete uči da se živa bića razmnožavaju, žive i umiru.
- Dijete otkriva i uviđa da postoje razlike među potomcima, ali su slični roditeljima i jedni drugima.
- Dijete uči kako se dijete stvara i razvija u majci, rađa se i raste.
- Dijete stječe navike o njezi tijela.
- Dijete stječe konkretno iskustvo za prihvaćanje različitosti (spol i sl.).
- Dijete ima priliku upoznati i uočiti fizičke sličnosti i razlike među ljudima te jednakost svih.
- Dijete upoznaje različite oblike obitelji i obiteljskih zajednica.

Nastavni plan i program navodi sljedeće primjere aktivnosti za djecu od prve do treće godine, a koje se odnose na spolni odgoj:

- Dijete se navikava na brigu o svom tijelu (pranje ruku, brisanje nosa i sl.)
- Dijete percipira živa bića svim mogućim osjetilima i sudjeluje u razgovorima o tome kakva su, kako i gdje žive, kako se kreću, oglašavaju, kakvi su im potomci, kako se hrane.
- U svakodnevnim aktivnostima dijete oblikuje svijest o sebi, vlastitom identitetu i samopoštovanju; sudjeluje u samosvjesnim aktivnostima (imenuje dijelove tijela, gleda se u ogledalu, sluša svoj snimljeni glas, odaziva se na svoje ime itd.).
- Dijete stječe konkretno iskustvo mijenjanjem uloga vezanih uz različitost spolova (mijenjanje uloga u rodno specifičnim igrama i aktivnostima koje uključuju kućanske poslove, brigu o djeci, razne profesije i sl.).
- Dijete ima priliku učiti o razlikama među ljudima.

Za djecu od tri do šest godina u Kurikulumu su navedeni sljedeći primjeri aktivnosti vezanih uz spolni odgoj:

- Dijete promatra mlade raznih životinja i uspoređuje ih s roditeljima i međusobno.

- Dijete promatra samo sebe i uspoređuje se s vršnjacima i životinjama.
- Dijete promatra bebe, mlade životinje, slike, slikovnice, filmove i sl. o bebama, štencima, razvoju i okotu beba i štenaca te sudjeluje u razgovoru o začecu, razvoju, okotu i njezi.
- Dijete brine o svom tijelu.
- Dijete ima priliku steći samopoštovanje i samopouzdanje u pogledu svog tijela.
- Dijete ima priliku steći konkretno iskustvo mijenjajući uloge vezane uz različitost spolova (mijenjajući uloge u određenim igrama i aktivnostima koje uključuju kućanske poslove, brigu o djeci, različita zanimanja i sl.).
- Dijete ima priliku sudjelovati u razgovorima o temama vlastitog postojanja, rađanja, umiranja i životnih ciklusa i sl.
- Dijete stječe vještine vezane uz tjelesnu njegu.

U spolnom odgoju mogu nam pomoći i filmovi, televizija, knjige i slikovnice, a veliku ulogu u tome imaju i roditelji. Možemo si pomoći i lutkama, modelima ljudskog tijela, društvenim igrama, a kroz društvene igre možemo učiti i o međusobnoj ljubavi, odnosima i prijateljstvu.

6. Uloga odgajatelja

Osim ciljeva i primjera aktivnosti, kurikulum za svako područje navodi i ulogu odraslih. U području prirode [4] ističe da bi odrasli djetetu trebali ponuditi priliku i poticaj da postavlja pitanja o onome što vidi i nauči pronalaziti odgovore promatrajući, istražujući, opisujući, objašnjavajući. Preporuča odraslima da poštuju djetetov način razmišljanja i metode rada te ga potiču na opisivanje iskustava. U priručnoj knjižnici odrasli trebaju djetetu osigurati sredstva (slikovnice, leksikone, enciklopedije) za samostalan rad. Odrasli također trebaju usmjeravati djetetovu pozornost na različitosti među ljudima i učiti ga prihvaćanju tih razlika. Tijekom aktivnosti dijete treba učiti da se aktivno brine za svoje zdravlje. Uloga odraslih je povezati iskustva o nevidljivim bićima s razmišljanjima o zdravlju.

U području društva [4] navodi da odrasli trebaju omogućiti djeci da uče o svojim ograničenjima i granicama prihvatljivog ponašanja. Potrebno je osigurati da djeca vrtić dožive kao sredinu u kojoj postoje mogućnosti sudjelovanja u aktivnostima, neovisno o spolu i sl., kao i sredinu u kojoj mogu formirati siguran rodni identitet. Promiču razvoj dječjih vještina samozbrinjavanja i dobro mišljenje o sebi i poštovanje

7. Seksualno zlostavljanje

O seksualnom zlostavljanju djeteta govorimo kada odrasla osoba ili netko tko je veći i stariji od djeteta koristi svoju moć i utjecaj na dijete te iskorištava njegovo povjerenje i poštovanje kako bi ga navela na seksualnu aktivnost. Seksualno zlostavljanje ne odnosi se samo na seksualni odnos između odrasle osobe i djeteta, već obuhvaća različite oblike seksualne aktivnosti. Seksualno zlostavljanje je: pokazivanje golotinje, gledanje, svlačenje, fotografiranje golog djeteta u neprimjerene svrhe, ljubljenje, milovanje i dodirivanje genitalija, analna ili vaginalna penetracija i prostitucija. Počinitelji koriste prijevaru, mito, prijatnje, emocionalnu manipulaciju ili fizičku silu [Domov - Združenje za moć \(zamac.si\)](http://Domov - Združenje za moć (zamac.si))

U svim medijima gotovo svakodnevno pronalazimo poneku informaciju o seksualno zlostavljanoj djeci iz različitih dijelova svijeta. Seksualno zlostavljanje bi trebalo biti najgora stvar koju roditelj može učiniti, ali je zaista "stravična" činjenica da se većina ove vrste zlostavljanja događa u obitelji. Dakle, većinu djece zlostavljaju ljudi koji su im najbliži i kojima bi djeca trebala najviše vjerovati.

Seksualno zlostavljanje ostavlja ozbiljne posljedice na dijete. Zlostavljano dijete ima osjećaj krivnje koji mu je počinitelj usadio. Također uvjerava dijete da je ono odgovorno za sve što mu se dogodilo, a dijete šuti jer ne zna da to što mu se događa nije u redu. Ako se ta zlostavljanja ne liječe na odgovarajući način, zlostavljana djeca mogu odrastati s osjećajem ružnosti, krivnje, depresije ili čak i sama postati zlostavljači. Pa kako zaštititi djecu od seksualnog zlostavljanja? Vjerojatno ne postoji potpuno pouzdan način. Razgovarati s djecom o ovoj temi vjerojatno nije lako. No, o tome moramo govoriti upravo radi sigurnosti djeteta. Iznad svega, učimo ga da je njegovo tijelo jako važno i da ga svi moraju poštovati [5 Poruke djeci predškolske dobi o seksualnom zlostavljanju [1]

Vaše tijelo pripada vama.

Neki odrasli imaju dobre razloge za promatranje ili dodirivanje tijela djece, npr. roditelji koji kupaju dijete ili liječnik, medicinska sestra koji pregledavaju dijete. U redu je da vam jedan od roditelja (učitelj, drugi skrbnik) pomogne da se obrišete nakon odlaska na WC.

Ako se zbog nekoga osjećate loše, čudno ili neugodno, dođite svojim roditeljima (ili nekome kome vjerujete).

Svakome tko dotakne tvoje tijelo možeš reći da to ne želiš.

Ako te netko dodirne i kaže ti da tu tajnu zadržiš za sebe, svejedno reci roditeljima (ili nekome kome vjeruješ).

Ako se u bilo kojoj situaciji osjećaš čudno ili loše, reci "NE", pokušaj se maknuti odande i odmah reci roditeljima (ili nekome kome vjeruješ).

Kako bi djeca shvatila što je dobro, a što nije, odnosno što se smije, a što ne smije, zajedno s njima možemo pogledati knjigu Elizabete Zubrzyck „Reci nekome“.

Osim pouke, knjiga djeci daje i osjećaj vrijednosti, a odraslima daje savjete o čemu razgovarati s djecom.

Ali kako prepoznati seksualno zlostavljanje djeteta? Koji su očiti znakovi zlostavljanja?

Dijete može nagovijestiti osobama od povjerenja da se nešto događa u njegovom životu i definirati to kao neugodno i neobično.

Sklon je govoriti o seksualnosti i genitalijama na način neuobičajen za njegovu dob.

Može govoriti o imaginarnom djetetu ili osobi iz bajke koja se prema njemu ponaša drugačije od ostalih.

Dijete mijenja svoje ponašanje. Pokazuje neobičan interes za genitalije i spolne odnose. Izbjegava dodirivanje i određene osobe.

Često masturbira ili dodiruje svoje ili tuđe spolne organe

Često može biti odsutan duhom ili imati agresivne ispade.

Ponekad oštro protestira da ostane nasamo s nekim koga poznaje.

Ima čestih zdravstvenih problema, posebice s mjehurom i mokraćnim kanalima, teško hoda i sjedi.

Žali se da ga svrbi u području oko spolovila ili rektuma, može se javiti i povraćanje te problemi sa zadržavanjem stolice.

Na takve i slične znakove koji upućuju na seksualno zlostavljanje moramo obratiti veliku pažnju, jer djeca o tome rijetko govore, pogotovo mlađa djeca. Djeca koja su žrtve seksualnog zlostavljanja često pokazuju očite posljedice zlostavljanja, ali ih okolina ne želi ili ne može otkriti i poduzeti. Stoga je seksualno zlostavljanje djece višekratno i dugotrajno. Najčešće ih zaustavljaju samo same žrtve, kada odrastu ili skupe dovoljno snage da se odupru zlostavljanju. Međutim, većina zlostavljanja ostane

neotkrivena, a počinitelji nikad ne odgovaraju. Zlostavljanja tako ostaju zauvijek duboko zakopana u dušama zlostavljane djece. Naša je zakonska dužnost prijaviti zlostavljanje nadležnim stručnim službama ako posumnjamo na zlostavljanje ili kada dijete o tome progovori. Cilj našeg djelovanja mora biti briga o sigurnosti djeteta ([Domov - Zdrúženje za moć \(zamoc.si\)](#))

Važno je da naša zabrinutost zbog seksualnog zlostavljanja ne utječe na to kakvu vrstu dodira djeca trebaju primiti. Kao odrasli brižni i puni ljubavi, znamo da su djeci potrebni zagrljaji, milovanja, odnosno ljubav, što im i mi nudimo. Djeca trebaju doživjeti dodir kao nešto lijepo i imati kontrolu nad time tko ih dodiruje [1].

8. Zaključak

Shvatili smo da je adekvatan spolni odgoj u predškolskom razdoblju iznimno važan. Glavnu ulogu u tome imaju roditelji odnosno djetetova obitelj, no nerazumno je očekivati da će prosječni roditelji znati točno odgovoriti na sva pitanja. I tu, naravno, možemo pomoći mi, odgajatelji. Ne možemo i ne smijemo nikada izbjeći ovu odgovornost. Također smo shvatili da ovoj temi ne trebamo pristupati sustavno. Moramo iskoristiti prilike koje nam pruža svakodnevni život (trudna majka, životinje...), jer djeca najbolje pamte u konkretnim situacijama i tada je njihov interes najveći. Iz iskustva znamo da ako ne zadovoljimo djetetovu potrebu za određenim znanjem, njegov interes za određenu temu postaje još veći. Izbjegavanjem djetetovih pitanja gubimo i njegovo povjerenje. Važno je naučiti djecu da spolnost nije nešto zabranjeno, tajno, pa čak ni ružno. Pravilnim spolnim odgojem omogućujemo im da shvate da je spolnost nešto sasvim prirodno. „Stvarno treba rodu već jednom umiroviti“!(prema knjizi „Roda odlazi u mirovinu“, S. i E. Ružič)

9. Literatura

- [1.]Haffner, D. W.(2000). Od plenice do zmenkova: Vzgoja otrok in razvijanje zdravega odnosa do spolnosti. Tžič:Učila
- [2.]Ipavec, D.(1999). Celostna spolna vzgoja: 0-6 let. Ljubljana: Spes
- [3.]Košiček, Marijan. 1992. Otrok, moja skrb! Maribor:Založba Obzorja
- [4.]Kurikulum za vrtce, (2004). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo
- [5.]Zubrzycka, Elizabeta. 2007. Nekomu povej. Ljubljana: Koleda
- [6.]Zdrúženje proti spolni zlorabi [Domov - Zdrúženje za moć \(zamoc.si\)](#) (20.1. 2024)
- [7.]Kazenski zakonik.Ur.L. RS, 95/2004